Cuprins

VOLUMUL I

Prefață asupra monografiei 15
Cuvinte-cheie 19
Abrevieri 21
O seamă de reflecții în debut 23

PARTEA I. TEORIA ȘI EVOLUȚIA LEGISLATIVĂ A INFRACȚIUNII DE ABUZ ÎN SERVICIU

TITLUL I. RAȚIUNEA INCRIMINĂRII ȘI CONCEPTUL DE ABUZ ÎN SERVICIU 29

Capitolul I. Raţiunea incriminării şi fundamentarea teoretică a infracţiunii 29
Secţiunea 1. Raţiunea incriminării 29
Secţiunea 2. Concept şi fundamentare teoretică 34

Capitolul II. Surse juridice interne şi internaţionale 42
Secţiunea 1. Sediul materiei. Comparaţie cu reglementarea anterioară 42
Secţiunea 2. „*Instrumente*" juridice internaţionale relevante pentru incriminarea sau restrângerea incriminării faptei de „*abuz în serviciu*" 45

Capitolul III. Abuzul în serviciu în limitele principiului legalităţii 51
Secţiunea 1. Precizări teoretice 51
Secţiunea 2. O aplicare relevantă a principiului 55

TITLUL II. PERSPECTIVA ISTORICĂ ASUPRA INFRACȚIUNII DE ABUZ ÎN SERVICIU 62

Capitolul I. Aspecte introductive 62

Capitolul II. Abuzul de funcţie în Codul penal de la 1864 64
Secţiunea 1. Forme de abuz ale funcţionarilor reglementate 64
Secţiunea 2. Modificările din anul 1912. Abuzul de putere 66
Secţiunea 3. Nedreapta luare 68
Secţiunea 4. Raportul abuzului de putere cu formele iniţiale ale infracţiunilor contra înfăptuirii justiţiei 68
Secţiunea 5. Concluzii 70

Capitolul III. Reglementări similare în Codul penal maghiar de la 1878 şi Codul penal austriac de la 1852 71

Capitolul IV. Abuzul de funcţie în Codul penal de la 1936 (Codul penal Carol al II-lea) şi Codul justiţiei militare din 1937 72
Secţiunea 1. Codul penal de la 1936 72
1.1. Aspecte generale 72

1.2. Abuzul de putere 73
1.3. Abuzul de autoritate 74
1.4. Excesul de putere și alte delicte 74
1.5. Raportul abuzului de putere cu infracţiunile contra administraţiunii justiției din Codul penal Carol al II-lea 75
1.6. Concluzii 79
Secţiunea 2. Codul justiției militare de la 1937 80

Capitolul V. Legea nr. 630/1945 privind stabilirea și sancționarea unor infracţiuni la Legea pentru statutul naționalităților și modificările aduse Codului penal 81
Carol al II-lea 81
Secţiunea 1. Interzicerea discriminării 81
Secţiunea 2. Modificările legislative în prima parte a regimului comunist 81
2.1. Precizări introductive 81
2.2. Reforma din anul 1948 82
2.3. Prima reglementare a abuzului în serviciu 82
2.4. Ajustări intervenite în primii ani de la adoptarea conceptului de abuz în serviciu 84
2.5. Înlăturarea aparentă a clauzei de subsidiaritate 85
2.6. Decretul nr. 1/1959 adoptat de Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române 88
2.7. Abuzul de serviciu 89
Secţiunea 3. Observații și concluzii 91

Capitolul VI. Abuzul în serviciu în Codul penal de la 1968 în perioada comunistă (1968-1989) 92
Secţiunea 1. Câteva particularități ale infracţiunilor 92
Secţiunea 2. Urmarea infracţiunilor de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor și abuz în serviciu contra intereselor obștești 94
Secţiunea 3. Nex cauzal, latură subiectivă și alte aspecte 96
Secţiunea 4. Infracţiunea de abuz în serviciu prin îngrădirea unor drepturi 98
Secţiunea 5. Subsidiaritatea infracţiunii în Codul penal de la 1968 99

Capitolul VII. Abuzul în serviciu în Codul penal de la 1968 în perioada postcomunistă și în primele forme ale Legii nr. 78/2000 102
Secţiunea 1. Ajustările aduse formelor abuzului în serviciu cuprinse în Codul penal de la 1968 102
Secţiunea 2. Istoricul abuzului în serviciu în formă specială 104

Capitolul VIII. Relația dintre infracţiunile de abuz în serviciu și alte infracţiuni în doctrina și jurisprudența anilor 1950-2014 106
Secţiunea 1. Chestiuni introductive 106
Secţiunea 2. Raportul cu infracţiunea de furt 106
Secţiunea 3. Relația cu infracţiunea de luare de mită 108
Secţiunea 4. Relația cu infracţiunea de fals intelectual 110

Secțiunea 5. Raportul dintre formele abuzului în serviciu și infracțiunea de delapidare ... 113
Secțiunea 6. Relația cu alte infracțiuni de serviciu ... 115
6.1. Raportul cu infracțiunea de purtare abuzivă ... 115
6.2. Relația dintre infracțiunile de abuz în serviciu și deturnare de fonduri ... 116
Secțiunea 7. Relația cu infracțiuni din legislația societăților comerciale ... 116
Secțiunea 8. Raportul cu infracțiunea de înșelăciune ... 117
Secțiunea 9. Raportul dintre infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor cu infracțiunile contra înfăptuirii justiției sub auspiciile Codului penal de la 1968 ... 121

Capitolul IX. Concluzii ... 131

PARTEA A II-A. ANALIZA INFRACȚIUNII ÎN FORMA DE BAZĂ

TITLUL I. STRUCTURA NORMEI DE INCRIMINARE ȘI SITUAȚIA PREMISĂ. OBIECTUL ȘI SUBIECȚII INFRACȚIUNII ... 133

Capitolul I. Structura și situația premisă a infracțiunii ... 133
Secțiunea 1. Precizări introductive și structura normei de incriminare ... 133
Secțiunea 2. Situația premisă și problematica preexistenței unor cerințe de timp și loc ... 136

Capitolul II. Obiectul infracțiunii ... 138
Secțiunea 1. Obiectul juridic ... 138
Secțiunea 2. Problematica obiectului material ... 140

Capitolul III. Subiecții infracțiunii ... 142
Secțiunea 1. Subiecții infracțiunii, elemente ale tipicității ... 142
Secțiunea 2. Subiectul activ ... 142
2.1. Subiectul activ special și autonomia conceptuală a noțiunii de „funcționar public” ... 142
2.2. „Funcționarul public” în reglementarea penală anterioară ... 149
2.3. Funcționarul public propriu-zis – subiect activ al infracțiunii ... 149
2.3.1. Noțiune. Precizări terminologice ... 149
2.3.2. Prima categorie prevăzută de art. 175 alin. (1) lit. a) C. pen. ... 153
2.3.3. A doua categorie de funcționari publici propriu-ziși, reglementată de art. 175 alin. (1) lit. b) C. pen ... 157
§ 2.3.3.1. Subcategoria demnitarilor publici ... 157
2.3.3.2. Subcategoria persoanelor care exercită o funcție publică de orice natură ... 158
2.3.4. Funcționari publici propriu-ziși, în reglementarea art. 175 alin. (1) lit. c) C. pen. ... 162
2.4. Funcționar public asimilat, subiect activ al infracțiunii de abuz în serviciu ... 164
2.4.1. Noțiune, trăsături și condiții ... 164

2.4.2. Condiția privind exercitarea unui serviciu de interes public 165
2.4.3. Ultimele două condiții alternative 166
2.4.4. Ipoteze particulare 168
2.4.5. Diferențierea față de funcționarul public propriu-zis 174
2.5. Particularitățile participației la abuz în serviciu 175
2.5.1. Observații preliminare 175
2.5.2. Coautoratul 176
2.5.3. Participația secundară proprie 178
2.5.4. Participația improprie la abuz în serviciu 186
2.5.5. Participația secundară la abuz în serviciu în raport cu darea de mită, traficul de influență și cumpărarea de influență 189
2.6. Interacțiunea dintre răspunderea penală a persoanei juridice și subiectul activ al infracțiunii de abuz în serviciu 193
2.7. Dialogul dreptului administrativ cu subiectul activ special al infracțiunii de abuz în serviciu – „funcționarul de fapt" 195
Secțiunea 3. Subiectul pasiv 198
3.1. Chestiuni generale 198
3.2. Subiectul pasiv principal 198
3.3. Subiectul pasiv subsidiar (adiacent/secundar) 200
Secțiunea 4. Concluzii privind subiecții infracțiunii 200

TITLUL II. LATURA OBIECTIVĂ A INFRACȚIUNII 202

Capitolul I. Elementul material 202
Secțiunea 1. Infracțiune comisivă sau omisivă? Noțiunea de *„act"* și cerința esențială de a se afla *„în exercitarea atribuțiilor de serviciu"* 202
Secțiunea 2. Varianta omisivă 209
Secțiunea 3. Varianta comisivă 213
Secțiunea 4. Atribuțiile de serviciu prevăzute de lege 220

Capitolul II. Urmarea 232
Secțiunea 1. Rezultatul alternativ 232
Secțiunea 2. Paguba 234
Secțiunea 3. Vătămarea drepturilor sau intereselor legitime 239
3.1. Noțiunea de „vătămare" 239
3.2. Ipoteza vătămării drepturilor persoanelor 240
3.3. Ipoteza vătămării intereselor legitime ale persoanelor 242
3.3.1. Terminologie 242
3.3.2. Interese publice sau private 244
3.4. Diferențierea de vătămarea procesuală 246
Secțiunea 4. Chestiuni comune pagubei și vătămării drepturilor sau intereselor legitime 247
Secțiunea 5. Despre *ultima ratio, „pragul valoric minim", „intensitatea minimă a vătămării"* și *„pragul înalt"* 248

Caitolul III. Legătura de cauzalitate 256
Secţiunea 1. Aspecte introductive şi importanţa calificării conduitei funcţionarului pentru nexul cauzal 256
Secţiunea 2. Examenul imputării obiective a rezultatului 259

TITLUL III. LATURA SUBIECTIVĂ 263

Capitolul I. Chestiuni generale privind latura subiectivă 263

Capitolul II. Vinovăţia 264

Capitolul III. Particularităţile lipsă ale componentei subiective 270

TITLUL IV. CONSUMAREA ŞI SANCŢIONAREA INFRACŢIUNII 271

Capitolul I. Consumarea infracţiunii 271

Capitolul II. Abuzul în serviciu în formă continuată 274

Capitolul III. Regimul sancţionatoriu 277
Secţiunea 1. Chestiuni introductive 277
Secţiunea 2. Proporţionalitatea pedepsei principale 278
Secţiunea 3. Pedeapsa complementară şi cea accesorie 279
Secţiunea 4. Limitele impuse de legiuitor în individualizarea judiciară a pedepsei şi individualizarea executării pedepsei 281

TITLUL V. ANTIJURIDICITATEA, IMPUTABILITATEA ŞI ASPECTE PROCESUALE 282

Capitolul I. Abuzul în serviciu – faptă nejustificată şi imputabilă persoanei care a săvârşit-o 282
Secţiunea 1. Scurte considerente introductive 282
Secţiunea 2. Îndeplinirea unei obligaţii izvorâte dintr-o dispoziţie a autorităţii 283
Secţiunea 3. Eroarea 287
Secţiunea 4. Alte cauze justificative sau de neimputabilitate 292

Capitolul II. Corelaţii procesuale 293
Secţiunea 1. Indicarea normei încălcate prevăzute în legislaţia primară 293
Secţiunea 2. Chestiuni legate de identificarea temeiului achitării în cazul infracţiunii de abuz în serviciu 295
Secţiunea 3. Invocarea subsidiarităţii infracţiunii în cadrul procesual 296
Secţiunea 4. Problema efectelor deciziei nr. 605/2016 a Curţii Constituţionale în cauzele definitiv judecate 297
Secţiunea 5. Acţiunea civilă exercitată în legătură cu infracţiunea de serviciu 297

TITLUL VI. CONCLUZII PRIVIND FORMA DE BAZĂ A INFRACŢIUNII 299

PARTEA A III-A. ANALIZA CELORLALTE FORME ALE INFRACȚIUNII

TITLUL I. INFRACȚIUNEA DE ABUZ ÎN SERVICIU ÎN FORMA ASIMILATĂ (*PRIN ÎNGRĂDIREA UNOR DREPTURI*) 302

Capitolul I. Protecția juridică prin mijloace penale a persoanelor împotriva discriminării 302
Secțiunea 1. Reglementări internaționale în materia discriminării 302
Secțiunea 2. Infracțiunea într-o perspectivă istorică și de drept comparat 305

Capitolul II. Obiectul și subiecții infracțiunii 308
Secțiunea 1. Obiectul infracțiunii 308
Secțiunea 2. Subiectul activ 309
Secțiunea 3. Subiectul pasiv 311

Capitolul III. Latura obiectivă 314
Secțiunea 1. Acțiunea tipică 314
Secțiunea 2. Urmarea 318
Secțiunea 3. Legătura de cauzalitate 319

Capitolul IV. Latura subiectivă 320
Secțiunea 1. Forma de vinovăție 320
Secțiunea 2. Mobilul 321
2.1. Dilema – fundament sau imbold 321
2.2. Natura circumstanței 322
2.3. Raportul cu circumstanța agravantă generală reglementată de art. 77 lit. h) C. pen. 323

Capitolul V. Consumare și sancționare 325
Secțiunea 1. Consumarea infracțiunii, tentativa nepedepsibilă și forma continuată 325
Secțiunea 2. Regimul sancționatoriu 326

Capitolul VI. Delimitări 327
Secțiunea 1. Delimitarea de contravențiile reglementate în materia discriminării, prin OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare 327
Secțiunea 2. Raportul infracțiunii de abuz în serviciu (*prin îngrădirea unor drepturi*) cu alte infracțiuni 328

TITLUL II. INFRACȚIUNEA DE ABUZ ÎN SERVICIU ÎN FORMA ATENUATĂ 330

Capitolul I. Structura normei, situația premisă și precizări terminologice 330

Capitolul II. Obiectul și subiecții formei atenuate 331
Secțiunea 1. Obiectul infracțiunii 331
Secțiunea 2. Subiectul activ 332
2.1. Funcționarul privat – subiect activ special 332

2.1.1. Aspecte generale și precizări terminologice 332
2.1.2. Categorii de funcționari privați 335
2.1.3. Ipoteze particulare 337
2.2. Participația la abuz în serviciu în formă atenuată 339
2.3. Despre posibilitatea ca persoana juridică să fie subiect activ al infracțiunii 340
Secțiunea 3. Subiectul pasiv 341
Secțiunea 4. Concluzii privind subiecții infracțiunii 342
Capitolul III. Latura obiectivă și cea subiectivă 343
Secțiunea 1. Latura obiectivă 343
Secțiunea 2. Latura subiectivă 345

Capitolul IV. Consumarea, sancționarea și subsidiaritatea 347
Secțiunea 1. Consumarea și forma continuată 347
Secțiunea 2. Regimul sancționatoriu 347
Secțiunea 3. Pedepsibilitate 348
Secțiunea 4. Despre subsidiaritate în cazul formei atenuate 349

TITLUL III. INFRACȚIUNEA DE ABUZ ÎN SERVICIU ÎN FORMA AGRAVATĂ CARE A PRODUS CONSECINȚE DEOSEBIT DE GRAVE 350

Capitolul I. Câteva chestiuni introductive 350

Capitolul II. Obiectul și subiecții formei agravate 352
Secțiunea 1. Obiectul infracțiunii 352
Secțiunea 2. Subiectul activ 352
Secțiunea 3. Subiectul pasiv 354

Capitolul III. Latura obiectivă și cea subiectivă 355
Secțiunea 1. Latura obiectivă 355
1.1. Acțiunea/inacțiunea 355
1.2. Urmarea 356
1.3. Legătura de cauzalitate 357
Secțiunea 2. Latura subiectivă 357

Capitolul IV. Consumarea, sancționarea și subsidiaritatea 358
Secțiunea 1. Consumarea infracțiunii și forma continuată. Consecințe 358
Secțiunea 2. Regimul sancționatoriu 360
Secțiunea 3. Despre subsidiaritate în cazul formei agravate 361

TITLUL IV. ABUZUL ÎN SERVICIU ÎN FORMA SPECIALĂ, ASIMILATĂ INFRACȚIUNILOR DE CORUPȚIE 362

Capitolul I. Noțiunea de infracțiune asimilată infracțiunilor de corupție 362

Capitolul II. Obiectul și subiecții formei speciale 364
Secțiunea 1. Obiectul infracțiunii 364
Secțiunea 2. Particularități ale subiectului activ 365
Secțiunea 3. Subiectul pasiv 368

Capitolul III. Specificul laturii obiective şi al celei subiective 370
Secţiunea 1. Acţiunea/inacţiunea tipică..... 370
Secţiunea 2. Urmarea..... 373
2.1. Particularităţile urmării..... 373
2.2. Noţiunea de „folos necuvenit”..... 374
2.3. Sintagma „pentru sine sau pentru altul”..... 376
2.4. Aspecte controversate şi concluzii privind urmarea 377
Secţiunea 3. Legătura de cauzalitate..... 380
Secţiunea 4. Latura subiectivă..... 381

Capitolul IV. Consumarea şi sancţionarea. Caracterul subsidiar 385
Secţiunea 1. Consumarea. Forma continuată 385
Secţiunea 2. Tentativa..... 386
Secţiunea 3. Regimul sancţionatoriu 388
Secţiunea 4. Este abuzul în serviciu în forma asimilată infracţiunilor de corupţie o infracţiune subsidiară? 389

TITLUL V. CONCLUZII PRIVIND CELELALTE FORME ALE INFRACŢIUNII 391

PARTEA A VI-A. *ABUZUL DE FUNCŢIE* ÎN REGLEMENTAREA ALTOR STATE

TITLUL I. ASPECTE GENERALE DE DREPT COMPARAT 393

TITLUL II. STATE CARE NU REGLEMENTEAZĂ DISTINCT ABUZUL DE FUNCŢIE ŞI CAZUL SPECIFIC AL REGLEMENTĂRII SPANIOLE 395

Capitolul I. Reglementări penale care nu cuprind o incriminare distinctă a abuzului de funcţie 395
Secţiunea 1. Legislaţia franceză 395
Secţiunea 2. Reglementarea germană..... 396

Capitolul II. Cazul intermediar al Spaniei 398
Secţiunea 1. Prevaricarea administrativă 398
Secţiunea 2. Prevaricarea judiciară 401
Secţiunea 3. Alte incriminări spaniole şi concluzii 403

TITLUL III. LEGISLAŢII PENALE CARE INCRIMINEAZĂ DISTINCT FORME ALE ABUZULUI DE FUNCŢIE 404

Capitolul I. Forme ale abuzului de putere, abuzului de autoritate şi ale excesului de putere în dreptul comparat 404
Secţiunea 1. Reglementarea italiană..... 404
Secţiunea 2. Reglementarea suedeză 411
Secţiunea 3. Reglementarea finlandeză..... 412
Secţiunea 4. Reglementarea greacă 413
Secţiunea 5. Reglementarea cehă..... 414
Secţiunea 6. Reglementarea norvegiană..... 415

Secțiunea 7. Reglementarea slovenă 416
Secțiunea 8. Abuzul de autoritate în Elveția 417
Secțiunea 9. Abuzul de putere oficială în Texas 417

Capitolul II. Forme ale abuzului în serviciu în dreptul comparat 419
Secțiunea 1. Reglementarea lituaniană 419
Secțiunea 2. Reglementarea croată 419
Secțiunea 3. Reglementarea slovacă 420
Secțiunea 4. Abuzul puterilor oficiale în Federația Rusă 421

TITLUL IV. CONCLUZII COMPARATIVE 423

CÂTEVA CUVINTE LA FINAL 425
Despre reglementarea actuală 425
De lege ferenda 430

BIBLIOGRAFIE 438